

Anti-pestprotocol

Inhoudsopgave

Waarom een Anti-pestprotocol?	3
Algemene informatie over pesten	4
Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?	4
Verschillende rollen	4
Kenmerken van het gepeste kind	4
Kenmerken van de pester	5
Signalen die wijzen op pestgedrag	5
Pestaanpak op de Vlieberg	7
Wat doet de school om pesten te voorkomen	7
Signalering van pestgedrag	7
Afspraken bij de signalering en aanpak van pesten	8

Waarom een Anti-pestprotocol?

Basisschool de Vlieberg is een 'Vreedzame School' waarin gewerkt wordt aan een veilig schoolklimaat waarin kinderen, teamleden en ouders respectvol met elkaar omgaan. Dit doen wij door het werken met en uitdragen van de principes van de Vreedzame School. Wij willen zorgen voor een school waar kinderen, ouders en leerkrachten zich prettig en veilig voelen. Veiligheid is voor ieder mens een voorwaarde om zich goed te kunnen ontwikkelen. Onze visie en ons handelen is gericht op respectvol met elkaar omgaan en elkaar serieus nemen.

Een Anti-pestprotocol is noodzakelijk omdat pesten helaas overal gebeurt. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

Algemene informatie over pesten

In deze paragraaf geven wij u algemene informatie over pesten en plagen, de pester, het gepeste kind en signalen van pesten. Deze informatie hebben wij vanuit diverse bronnen.

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de ene iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten. Pesten is wél bedreigend. Pesten vindt niet zomaar een keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag, gedurende een langere periode. De pester misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem of haar afgepakt. Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn zoals bijvoorbeeld het buitensluiten van iemand.

Verskillende rollen

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden:

1. leerlingen die andere leerlingen pesten
2. leerlingen die gepest worden
3. leerlingen die niet direct bij het pesten betrokken zijn

Vaak is er een groepje leerlingen dat meedoet met de pester. Dit zijn de zogenoemde meelopers. Daarnaast spelen leerlingen die niet direct betrokken zijn bij het pesten een rol. Doordat deze zwijgende middengroep de gepeste leerling niet steunt en de pester niet probeert te stoppen, kan een pester vrijelijk zijn of haar gang gaan. Vaak versterkt de zwijgende middengroep het succes van de pester door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

Kenmerken van het gepeste kind

In de praktijk is gebleken dat bij kinderen die gepest worden vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik (doet het soms toch om zichzelf te weren).
- Weet niet hoe hij/zij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in sociale contacten.
- Heeft moeite met voor zichzelf op te komen.
- Heeft vaak een negatief zelfbeeld
- Voelt zich vaker eenzamer dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden, of klampt zich hieraan vast.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk; begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pester te imiteren, maar dit alles zonder succes.

Kenmerken van de pester

In de praktijk is gebleken dat bij kinderen die pesten vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Maakt makkelijk gebruik van geweld, agressie en het gebruik van stoere taal.
- Imiteert graag agressief gedrag.
- Lijkt assertief; zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels en grenzen.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (toetsen, agressie van ouders etc.)
- Lijdt vaak aan faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk 'dommer' of 'slimmer' dan de rest.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.
- Kan het gedrag imiteren van andere kinderen uit zijn omgeving (vooral met betrekking tot kinderen met een gedragsstoornis).
- Is vaak zelf gepest.

Daarnaast moet er bij zowel het gepeste kind als de pester rekening gehouden worden met persoonskenmerken van het kind. Het pesten kan bijv. veroorzaakt worden door een gedrags- of ontwikkelingsstoornis.

Signalen die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van goede observaties al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen peestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd.

Signalen bij het gepeste kind:

- Het kind heeft blauwe plekken, schrammen, beschadigde spullen en 'verliest' regelmatig eigendommen. Let hier zeker op als het kind normaal gesproken niet slordig is.
- Het kind maakt zich soms het liefst onzichtbaar. Het kind is vaak verdrietig, neerslachtig of heeft stemmingswisselingen met ernstige driftbuien.
- Het kind staat vaak alleen op het speelplein; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en wordt ook niet door andere kinderen uitgenodigd.
- Het kind zoekt veiligheid en gezelschap bij de leerkracht of een andere volwassene.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatst gekozen of blijft over.
- De schoolresultaten worden minder. Het kind presteert onder zijn/ haar kunnen.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de eigen fantasie.

- Het kind zorgt ervoor dat het zo laat mogelijk op school komt, vlak voor de bel, en is na schooltijd meteen weer weg of blijft juist extra lang hangen.
- Er ontstaan veel conflicten rondom het kind. De naam van het kind wordt veel genoemd.
- Het kind neemt de slachtofferrol op zich (het geeft niet, het is gewoon zo).

Signalen bij de pester:

- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het graag het spel wil bepalen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn gedrag ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- De pester is regelmatig brutaal naar jongere/ andere kinderen.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig tot geen schuldgevoel.
- Het kind vertoont vaak grensoverschrijdend gedrag.
- Het kind leeft soms een dubbelleven. In de groep braaf en volgzaam, maar tijdens vrije situaties juist het tegenovergestelde.
- Zijn vrienden zijn volgzame meelopers, die wachten op instructie van de pester en gedragen zich vaak op dezelfde manier. Ook zij spreken vaak negatief of kleinerend over andere kinderen.

Pestaanpak op de Vlieberg

Hieronder volgen een aantal uitgangspunten die wij expliciet willen benoemen in het belang van de aanpak m.b.t. pesten:

- Binnen de school is een sfeer gecreëerd waarin pesten door alle teamleden eenduidig als ongewenst gedrag wordt aangemerkt. Er wordt duidelijk stelling genomen tegen pesten en het wordt niet gedoogd.
- Binnen de school heeft iedereen het recht en de plicht om pesten te melden. Dit geldt voor gebeurtenissen in de klas, maar ook in de gang, op het plein, op weg naar en van school, in de buurt, op de club of op internet. Praten over pesten is geen klikken!
- Pesten kan door verschillende partijen gemeld worden en moet altijd serieus genomen worden. Ook al lijkt het niet erg, het gepeste kind ervaart dit wel zo! De partijen kunnen zijn; het gepeste kind, klasgenoten, ouders, leerkrachten, interne begeleider en directie.
- Wordt een leerling, ondanks alle afspraken, toch gepest of onder druk gezet en kan hij/zij daar met niemand over praten, dan heeft iedere leerling of ouder het recht en de plicht, de hulp van de vertrouwenscontactpersoon van de school in te roepen. Zij pakt dit volgens de richtlijnen aan. Ook dit noemen we geen klikken.
- De ouders van de betrokken leerlingen worden door de school op de hoogte gebracht van de melding.
- Alle betrokkenen onderkennen het belang dat er voor zowel slachtoffer als dader hulp geboden moet worden.
- Alle betrokkenen onderschrijven dat ook toeschouwers en meelopers een rol in het proces vervullen.
- Begripvol kunnen luisteren, open staan voor ideeën van de kinderen, hulpvaardig en ondersteunend zijn, zijn belangrijke competenties van teamleden bij het oplossen van pesten. Wij onderkennen dit en streven ernaar dit zo goed mogelijk toe te passen.

Wat doet de school om pesten te voorkomen?

- We werken met de Vreedzame School.
- We werken met Grip op de Groep.
- We besteden aandacht aan het verschil tussen plagen en pesten.
- We maken pesten altijd bespreekbaar met alle betrokkenen.
- We hebben een pestprotocol en zetten dit in waar nodig.

Signalering van pestgedrag

Signalen over pesten komen vanuit de volgende bronnen:

- Vanuit De Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL). Dit is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, welbevinden en sociale veiligheid.
- Observaties in de groep of op het plein.
- Informatie van klasgenoten.
- Informatie van ouders.
- Informatie van collega's / interne begeleider / directie.
- Informatie van externe instanties.

Het is van groot belang dat pesten altijd gemeld wordt op school. Zoals al eerder geschreven in dit stuk; praten over pesten is geen klikken. Ook al denken kinderen en soms ook ouders

dat pesten verergert als het gemeld wordt, willen wij toch benadrukken om het altijd te melden. Bespreek het pesten niet in de deuropening van een groep of waar kinderen bij zijn, maar maak een afspraak met de leerkracht, de interne begeleider of de directie als u pesten in welke vorm dan ook wil melden. Ook als kinderen het niet mogen zeggen van de pester(s), dan toch melden. Te allen tijde zal het gebeurde besproken worden op school met de betrokkenen. Hoe eerder het pesten wordt aangepakt, des te beter. Daarnaast is het een sterk signaal naar de pester(s) dat het niet geaccepteerd wordt. Eventuele sancties kunnen eerder ingezet worden.

SCOL

De Sociale Competentie Observatielijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, welbevinden en sociale veiligheid. De SCOL brengt de sociale competentie van de leerling, de groep en de school systematisch in kaart. Twee keer per jaar vult de leerkracht de Sociale Competentie Observatielijst in. Vanaf groep 6 vullen ook de leerlingen twee keer per jaar de LeerlingSCOL in. Het is van belang te weten hoe leerlingen zelf denken over hun sociale competentie. Zo kan het oordeel van de leerkracht, gemeten met de SCOL, vergeleken worden met het resultaten van de LeerlingSCOL.

De zorgleerlingen die uit SCOL komen worden nader besproken in de groepsbespreking met de intern begeleider (IB-er). Als leerkracht en IB-er menen dat dit breder bekend moet zijn, wordt dit gemeld aan het team en directie. Doel van het melden is dat er op het plein en in het gebouw op geanticipeerd kan worden.

Tijdens de groepsbespreking worden, indien nodig, vervolgstappen bepaald. Mogelijke vervolgstappen:

- Observaties in/buiten de klas door groepsleerkracht en/of IB-er.
- Gesprekken met de leerling.
- Opzetten van een plan van aanpak.
- Gesprekken met de ouders.
- Inbreng in het ondersteuningsteam van de school.
- In overleg gaan met ouders over externe hulpverlening (Wijkteam, Opvoedpoli, Schoolmaatschappelijk werk of een andere zorginstelling).

Het invullen van de SCOL is niet het enige middel om pesten te signaleren. Meldingen van ouders, observaties, leerlingen die zelf naar de leerkracht komen, stagiaires, tussen- en naschoolse opvang horen hier ook bij. De vervolgstappen zijn ook hier van toepassing.

Afspraken bij de signalering en aanpak van pesten

Fase 1: Signaleren, registreren en gesprek met betrokkenen

1. De leerkracht constateert dat een leerling (regelmatig) gepest wordt of een leerling klaagt bij de leerkracht dat hij/zij (regelmatig) gepest wordt of de ouders signaleren een peestsituatie.
2. De leerkracht voert een gesprek met de gepeste(n) en met de pester(s) afzonderlijk.
3. De leerkracht voert een gesprek met pester(s) en gepeste(n) samen.
4. De leerkracht brengt pestgedrag en de gevolgen ter sprake in de klas. (dit onder voorwaarde dat de anonimiteit van pester(s) en gepeste(n) bewaard blijft).
5. Deze gesprekken en eventuele gemaakte afspraken worden door de leerkracht op papier gezet en toegevoegd aan het registratiesysteem ESIS.

6. Ouders van de betrokkenen worden op de hoogte gebracht door de leerkracht.

Fase 2: Als er sprake is van herhaald pestgedrag

1. Intern begeleider en directeur worden op de hoogte gesteld.
2. De leerkracht informeert de ouders van alle betrokkenen, bijgestaan door de intern begeleider of directeur. Er worden afspraken gemaakt.
3. Afspraken, evaluatiemoment en wie daarbij aanwezig zijn, wordt schriftelijk vastgelegd in het registratiesysteem ESIS.
4. Ouders krijgen een kopie van de afspraken en er wordt een evaluatiemoment vastgesteld.
5. De afspraken worden geëvalueerd met alle betrokkenen.

Fase 3: Als het pesten blijft voortduren

1. De leerkracht of ouder meldt het pestgedrag aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur een gedocumenteerd overzicht met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken om het pesten aan te pakken.
2. De directeur nodigt de ouders op school uit voor een gesprek. Ook het pestende en/of gepeste kind kan in dit gesprek betrokken worden.
3. In dit gesprek zullen bindende afspraken worden gemaakt om het pestgedrag aan te pakken.
4. Indien blijkt dat de ouders van het kind dat pest onvoldoende (willen) meewerken om het probleem gezamenlijk aan te pakken en/of als het probleem ondanks alle inspanningen aanhoudt, zal de ouders geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind.
5. Indien het advies om uit te kijken naar een andere school niet opgevolgd wordt en het pestgedrag blijft voortbestaan, volgt schorsing van de pester. Zie het Veiligheidsplan, hoofdstuk 6 voor verdere uitleg over sancties.

